

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-116-9-2>

АВТЕНТИЧНІ ТА НЕАВТЕНТИЧНІ ХРИСТИЯНСЬКО-ПРАВОВІ ТРАДИЦІЇ

Міма І. В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
в.о. завідувачки кафедри права і публічного управління
та адміністрування*

*Державного університету економіки і технологій
м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна*

Специфіка правової традиції, що сформувалась в процесі соціо-політичного розвитку українського суспільства, полягає у сприйнятті права як цілісної нормативної системи, в основі якої перебуває гармонійне поєднання юридичних, моральних та релігійних норм. Аналіз основних етапів історичного розвитку вітчизняної правової системи та державності свідчить про те, що держава та церква перебувають у взаємозв'язку та єдності, здійснюючи вплив на процеси правотворчості та правореалізації. Процес християнсько-правової трансформації права сприяє взаємозв'язку держави і етнонаціональних спільнот у єдине ціле. Взаємодія християнсько-правових традицій та сучасних правових систем знаходить прояв у найрізноманітніших формах.

Суспільні відносини знаходяться у постійному розвитку, чим впливають на модифікацію суспільства в цілому. При цьому, зміни можуть бути випадковими, що згодом суттєво впливають на механізм соціально-нормативного регулювання суспільних відносин. Проте, таке нагромадження християнсько-правових традицій у механізмі соціально-нормативного регулювання суспільних відносин може не мати очевидного або навмисного характеру. Але модифікації можуть проводитися й навмисно, хоча носії таких змін можуть розглядати їх як такі, що відповідають «духу» традицій [6, с. 244]. З огляду на це, доречно вважати суспільство «традиційним» з наявними автентичними традиціями розвитку, в якому зміни відбуваються відносно повільно, або ж суспільство, якому властива тенденція легітимації засобів соціально-нормативного регулювання суспільних відносин, використовуючи факт ефективної дієвості традиції як нормативного засобу регулювання суспільних відносин в минулому. Традиції унормовують поведінку суб'єктів суспільних відносин та фіксуються індивідуальною (колективною) пам'яттю, яка збагачується історичним

минулим, що удосконалює суспільство та входить до особистісного виміру. Вивчення минулого, дозволяє відкрити й зберегти частки минулого та поступово інтегрувати історичну пам'ять у реальні суспільні відносини [1, с. 36].

Християнсько-правові традиції займають важливе місце у соціально-нормативній організації сучасного суспільства, а протягом історичного процесу розвитку суспільства на зміст християнсько-правових традицій впливали ідеологічні, культурні та соціально-економічні деформації суспільства. Соціально-нормативний вплив християнсько-правових традицій, проявляється у різних формах соціальної поведінки, полягає у прийнятті досвіду, переданого через «уявлення, що зберігають наступність із минулим», як «консенсус підтриманий у часі» [6, с. 240]. Структура наступності християнсько-правових традиційних уявлень і діяльності може сама перетворитися у символічне уявлення й стати легітимною підставою для її збереження. Так, відбувається формування автентичних та неавтентичних християнсько-правових традицій, як регуляторів суспільних відносин.

Неавтентичні християнсько-правові традиції намагаються штучно пристосувати до вже сформованої національної духовної атмосфери та закономірностей розвитку державно-правових явищ й принципів функціонування суспільства. Тоді як, автентичні християнсько-правові традиції відповідають об'єктивним умовам, входження інновацій (процесів, що ведуть до появи нового) до їх складу не суперечить актуальним суспільним тенденціям й інтересам. Спроби примусового відновлення неавтентичних християнсько-правових традицій можуть призвести до гальмування соціального розвитку – невідповідність об'єктивним умовам притаманним для конкретного суспільства породжує протиріччя в процесі створення інновацій і характерна у період соціальної трансформації [5, с. 16]. Соціальноісторична спадщина є пасивом минулих традицій і базою для утворення нових традицій.

Виникнення автентичних християнсько-правових традицій зумовлене соціальною потребою у створенні сталої первинної бази діяльності, необхідної для збереження сутнісних характеристик соціальної системи, з метою її подальшого якісного удосконалення. Автентичність визначається передумовами становлення християнсько-правових традицій в суспільстві, що впливають із закономірностей етапів його розвитку [2, с. 71–72]. Винайдені християнсько-правові традиції, є результатом практики ритуального або символічного характеру, зазвичай обумовлених прямо чи опосередковано прийнятими правилами, які намагаються прищепити певні цінності й норми поведінки

через повторюваність, що автоматично передбачає зв'язок з минулим [3, с. 47].

Ціннісне значення християнсько-правових традицій полягає у впорядкуванні релігійних відносин з метою досягнення та забезпечення визначеного рівня релігійної свободи, справедливості та встановлення релігійного консенсусу. Християнсько-правові традиції трансформуються у релігійні норми встановлюють для суб'єктів релігійних відносин простір для реалізації релігійних суб'єктивних прав, визначають та закріплюють бажану і належну релігійну поведінку, з метою виключення релігійного свавілля, протистояння, подолання релігійного конфлікту. Тобто, християнсько-правові традиції є унікальною релігійною та соціальною цінністю, оскільки вони втілюють фундаментальні засади цивілізованої організації релігійних відносин у суспільстві, їх нормативні вимоги. Християнсько-правові традиції як релігійно-нормативні начала забезпечують реалізацію у релігійних відносинах християнсько-правових ідеалів і цінностей, їх незаперечний статус у громадському бутті. Так, наприклад, автентичні християнсько-правові традиції містять в собі певний рівень свободи, рівності та справедливості, формуючи самосвідомість, самовираз та самооцінку суб'єкта суспільних відносин, окреслюючи формальні вимоги до правових норм [4, с. 440]. Справедливість, як сукупність світоглядних ціннісних суспільних критеріїв, підтримує міру рівноваги соціально-нормативних цінностей, що містяться у релігійних нормах, християнсько-правових традиціях, правових нормах, правових традиціях та інших соціально-нормативних регуляторах суспільних відносин, і одночасно є основним маркером при конфлікті ціннісних інтересів суб'єктів суспільних відносин. Адже справедливість охоплює поведінковий зміст дії суб'єкта суспільних відносин та оцінює вчинок з позиції історично сформованих уявлень про належне і бажане, що у свою чергу міститься у сутнісній побудові християнсько-правових традицій. Справедливість безпосередньо узгоджується з природним правом, елементи якого знаходять своє відображення у змісті християнсько-правових традицій – забезпечення основних прав людини. Так, християнсько-правові традиції поєднують у собі мораль, природну справедливість, рівність, свободу та обов'язок суб'єктів у суспільних відносинах.

Отже, спрямованість соціальних процесів визначається збалансованістю функціонування християнсько-правових традицій із пріоритетами розвитку суспільства по відношенню до них. При виборі політики підтримки автентичних християнсько-правових традицій у суспільстві формується стабільна база для його подальшого прогресивного розвитку. Автентичні християнсько-правові традиції відповідають

об'єктивним умовам, входження інновацій (процесів, що ведуть до появи нового) до їх складу не суперечить актуальним суспільним тенденціям й інтересам. Спроби примусового відновлення неавтентичних християнсько-правових традицій можуть призвести до гальмування соціального розвитку – невідповідність об'єктивним умовам притаманним для конкретного суспільства породжує протиріччя в процесі створення інновацій і характерна у період соціальної трансформації [5, с. 16]. Насильницька стимуляція функціонування неавтентичних християнсько-правових традицій, виходячи з інтересів окремих соціальних груп, без урахування актуальних тенденцій і майбутніх перспектив розвитку суспільства в цілому, може призвести до негативних наслідків.

Література:

1. Ассман Я. Культурная память: Письмо, память о прошлом и политическая идентичность в высоких культурах древности / пер. с нем. М.М. Сокольской. Москва: Языки славянской культуры, 2004. 368 с.

2. Винайдення традиції / за ред Е. Гобсбаума та Т. Рейнджера. Київ: Ніка–Центр, 2005. 448 с.

3. Гнатюк О. Прощання з імперією [українські дискусії про ідентичність]. Київ: Критика, 2005. 528 с.

4. Добош З. А. Справедливість і правотворчість: філософсько-правовий аспект. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. № 2. 2011. С. 438–446. URL: https://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvsvy/02_2011/11dzaufpa.pdf. (дата звернення: 21.06.2021).

5. Шейко О. С. Традиція як фактор саморозвитку суспільства: автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.03 / Запоріж. держ. ун-т. Запоріжжя, 2001. 21 с.

6. Шилз Э. О содержании термина «традиция». Сравнительное изучение цивилизаций: хрестоматия / Сост. Б.С. Ерасов. Москва : Аспект Пресс, 1998. 556 с.